

DOI 10.36074/logos-13.12.2024.010

БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ситник Наталія Степанівна¹, Тараненко Ганна Дмитрівна²**1.** д-р. екон. наук, професор, професор кафедри фінансового менеджменту*Львівський національний університет імені Івана Франка, УКРАЇНА***ORCID ID: 0000-0003-4138-9721****2.** здобувач вищої освіти факультету управління фінансами і бізнесу*Львівський національний університет імені Івана Франка, УКРАЇНА***ORCID ID: 0009-0000-6645-3385**

У сучасних умовах безпека бізнесу стає критичним елементом фінансової безпеки держави, оскільки від надійності фінансових систем бізнесу залежить стабільність національної економіки та надходжень до державного бюджету.

Економічно-політичні виклики в країні, які постали сьогодні, стали причиною фінансової незахищеності більшості громадян та бізнесу. Зокрема, початок повномасштабної війни та запровадження воєнного стану спровокували появу реальних ризиків і загроз у веденні підприємницької діяльності, а саме [1]:

- кадрові ризики (міграція персоналу, мобілізація працівників, працівники можуть боятися виходити на роботу через фізичну небезпеку);

- податкові ризики (можливі несприятливі для бізнесу зміни до податкового та митного законодавства);

- ризики, пов'язані із втратою прав на активи підприємства;

- енергетичні ризики (дефіцит електроенергії через постійні обстріли інфраструктури).

З початку повномасштабного вторгнення вітчизняному бізнесу доводиться існувати в умовах втрати ринків та покупців, а також загрози пошкодження чи руйнування активів. У 2022 році значна кількість суб'єктів господарювання припинили свою діяльність: кількість діючих суб'єктів господарювання зменшилася на понад 11% порівняно з попереднім роком (рис. 1).

ABSCHNITT 3.

FINANZEN UND BANKWESEN; BESTEUERUNG, BUCHHALTUNG UND
WIRTSCHAFTSPRÜFUNG

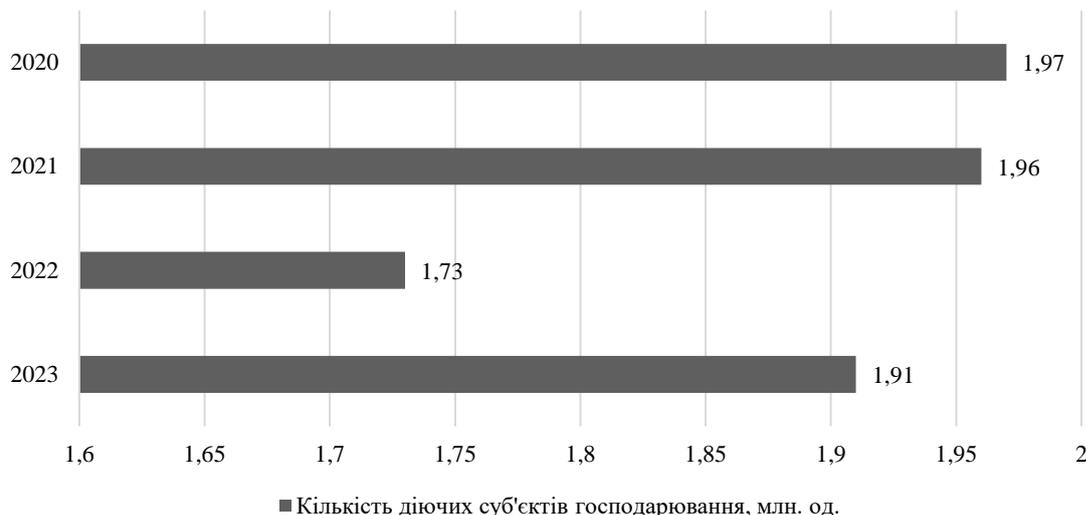

Рис. 1. **Кількість діючих суб'єктів господарювання, 2020-2023 рр.**

*дані сформовано з [2].

У 2023 році в Україні працювало 1,91 млн. суб'єктів господарювання (з яких 1,61 млн. це фізичні особи-підприємці), що становить зростання порівняно з 2022 р. на близько 10%, але все ще значно відстає від показників до пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення. Підприємці також користуються можливістю переміщення своїх потужностей із зони бойових дій та прифронтових територій до більш безпечних регіонів. У 2024 році найчастіше підприємці переїжджають з Дніпропетровської та Київської областей. Разом з цим, значна частина бізнесу зі східних регіонів релокується саме до столиці, а також Львівської, Закарпатської та Чернівецької області [3].

Сприяння переміщенню підприємств в більш безпечні регіони – це один з багатьох інструментів підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Крім цього наразі в Україні діють кілька масштабних державних програм фінансової підтримки бізнесу, а також регіональні ініціативи на рівні окремих областей. Ці заходи покликані забезпечувати стабільність економіки та надавати можливість для розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання за кризових умов.

Серед загальнодержавних програм варто насамперед зазначити «Доступні кредити 5-7-9%», яка стала вагомим інструментом підтримки малого та середнього бізнесу, особливо у сільськогосподарській сфері. За період воєнного стану в рамках програми було підписано понад 64 тисячі кредитних договорів на загальну суму понад 253 млрд грн [9]. Загалом, більшість кредиторів мають потребу у додаткових обігових коштах. Проте, з 2024 року

ABSCHNITT 3.FINANZEN UND BANKWESEN; BESTEUERUNG, BUCHHALTUNG UND
WIRTSCHAFTSPRÜFUNG

основний фокус змістився на фінансування інвестиційних цілей, включаючи розвиток енергетичної спроможності підприємств.

Запуск у 2023 році програми «Доступний факторинг» сприяв підтримці ліквідності бізнесу, дозволивши швидко отримувати доступ до коштів для виробництва нових товарів [8]. Цей інструмент реалізується через партнерські банки – Креді Агріколь Банк, ОТП Банк, ТАСкомбанк, КОМІНБАНК, Банк Глобус та МТБ Банк – що робить його доступним для більшості бізнесів.

Грантова підтримка для мікро- і малого бізнесу, реалізована в рамках проєкту «єРобота», дозволила за період повномасштабного вторгнення профінансувати 22 тисячі підприємців на загальну суму понад 10 млрд. грн [4]. Ці кошти були спрямовані грантерами на відкриття власної справи, розвиток переробних підприємств, розвиток садівництва та тепличного господарства, а також на ініціативи ветеранів та їхніх родин.

Важливим для забезпечення безпеки бізнесу на початку повномасштабного вторгнення були зміни до податкового і митного законодавства, які переважно були спрямовані на підтримку економіки країни в умовах війни шляхом запровадження тимчасових пільг. У першу чергу було тимчасово (до серпня 2023 року) заборонено податкові перевірки, навіть, якщо вони були розпочаті до вторгнення. Було встановлено звільнення від відповідальності, передбаченої податковим законодавством, для платників податків, які вчасно не виконують свої податкові зобов'язання, зокрема щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, надання звітності, реєстрації в реєстрах податкових чи акцизних накладних, розрахунків коригування. Згідно з річним звітом Рахункової палати, у 2022 році близько 50% платників ПДВ та 20% платників акцизного податку скористалися можливістю неподання податкової звітності [6].

Проте у 2024 році уже можна стверджувати, що український бізнес оговтується від початкових шоків повномасштабного вторгнення: зростає кількість діючого бізнесу, суб'єкти господарювання почали генерувати більше прибутків. Разом з цим, найбільшою проблемою для держави залишається дефіцит коштів для фінансування оборони, а також підтримки належної роботи енергетичної системи. Саме тому Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики було запропоновано внести зміни до Податкового кодексу.

Безпосередній вплив на вітчизняний малий та середній бізнес матиме необхідність сплачувати військовий збір платниками єдиного податку всіх груп. Окрім цього, з 2025 року фінансові компанії та банки сплачуватимуть податок на прибуток за підвищеними ставками 25% та 50% відповідно [5]. Підвищення рівня оподаткування забезпечить можливість належного фінансування державних видатків, а також наповнення дохідної частини

ABSCHNITT 3.

FINANZEN UND BANKWESEN; BESTEUERUNG, BUCHHALTUNG UND
WIRTSCHAFTSPRÜFUNG

бюджету. Разом з цим, це може стати додатковою загрозою для безпеки вітчизняного бізнесу.

Війна, що триває в Україні, створює численні додаткові перешкоди для розвитку бізнесу. Найбільшою загрозою залишається непрогнозованість розвитку ситуації в країні та на внутрішньому ринку, відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів. Гострою залишається загроза фізичної небезпеки та дефіциту електроенергії, зростання курсу національної валюти, інфляція, загрози інформаційній безпеці [7]. Удосконалення та постійна адаптація інструментів підтримки до нових потреб, забезпечення сприятливого ділового середовища та прозорості з боку держави є ключовими кроками до подолання цих викликів та гарантування безпеки українського бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Sytnyk, N., & Bundz, N. (2023). State of Ukrainian business during the war: problems and prospects. *International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*, (5(73)). <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-5-8871>
- [2] Єдиний державний веб-портал відкритих даних (2023, 3 листопада). *Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності*. <https://data.gov.ua/dataset/8a59b353-f477-43de-8e23-d71af204e279/resource/14c853f2-2df3-435d-98fd-18f9caebf5a9>
- [3] Інститут аналітики та адвокації (б.д.). *Релокація бізнесу в умовах війни: у які регіони переїжджають підприємства*. <https://iaa.org.ua/articles/business-relocation-in-times-of-war-what-regions-are-companies-moving-to/>
- [4] Міністерство економіки України (2024, 6 листопада). *€Робота: понад 22 тисячі підприємців отримали від держави гранти на розвиток бізнесу*. <https://www.kmu.gov.ua/news/yerobota-ponad-22-tysiachi-pidprijemtsiv-otrymaly-vid-derzhavy-hranty-na-rozvytok-biznesu>
- [5] Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану, Закон України № № 4015-IX (2024) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#Text>
- [6] Рахункова палата (б.д.) *Звіти Рахункової палати за 2022 р.* <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=1362>
- [7] Ситник Н.С., Гукалюк А.В., Стасишин А.В., Слобода Л.Я. (2024) *Фінансова безпека держави: навчальний посібник*. ЛНУ імені Івана Франка.
- [8] Фонд розвитку підприємництва (2024, 31 жовтня). *Програма фінансової державної підтримки суб'єктів підприємництва за договорами факторингу «Доступний факторинг»*. <https://bdf.gov.ua/programs/prohrama-finansovoi-derzhavnoi-pidtrymky-sub-iektyv-pidprijemnytstva-za-dohovoramy-factorynhu-dostupnyy-factorynh/>
- [9] Фонд розвитку підприємництва (2024, листопад). *Інформація про результати Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»*. <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>